

Lärarytbildningsnämnden

Sammanfattning av innehållet i Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarytbildning SOU 2024:81

Tisdagen den 3/12 presenterade Peter Honeth sin utredning Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarytbildning SOU 2024:81.

Sammanfattningsvis kan konstateras att utredningens innehåll stämmer väl överens med den diskussion som förts med lärosätena under utredningens gång.

Skärpta behörighetskrav

I utredningen föreslås att det skall krävas minst betyget C i ämnet svenska för tillträde till grundlärarytbildning med inriktning mot F–3 och 4–6 samt till ämneslärarytbildning. För förskollärarytbildningen föreslår utredningen betyg D. Däremot föreslås inte kravet på betyg C alternativ D att gälla för tillträde till ytbildning som leder till grundlärarytexamen med inriktning mot fritidshem, yrkeslärarytbildningen, Kompletterande pedagogisk ytbildning (KPU eller vidareytbildning av obehöriga lärare (VAL)).

I sammanhanget nämns möjlighet för lärosätena att pröva reell kompetens. Hur detta skall kunna bedömas och på vilka grunder detta skall göras kommer att, om förslaget blir verklighet, behöva utredas i dialog med antagningen. Utredningen föreslår vidare att lärosätena ges möjlighet att anordna behörighetsgivande och högskoleintroducerande ytbildning för personer som inte uppfyller kravet på särskild behörighet i svenska och därför behöver komplettera sina betyg. Detta blir i så fall ytbildningar som kommer att likna de som idag genomförs inom ramen för naturvetenskapligt basår.

Utredningens förslag om skärpta behörighetskrav kommer att leda till färre antagna nybörjare och så småningom även färre examinerade. Samtidigt bedöms bättre förberedda studenter ha en positiv påverkan på kvarvaron under ytbildningen och examensfrekvensen, vilket också ligger i linje med det som framkommit i de utredningar som genomförts av Lärarytbildningsnämnden. Konsekvenserna av det minskade antalet examina, vilket blir ett resultat av de höjda behörighetskraven, uppges i utredningen mildras av de minskade elevkullarna under de år reformen föreslås genomföras.

Alternativa vägar till lärarytexamen

När det gäller försöksverksamheten med KPU 60 och KPU 75, som Karlstads universitet är en del av, föreslås denna att förlängas till och med 2032. Den skulle ha avslutats 2028 enligt tidigare uppdrag. Satsningen på arbetsintegrerad lärarytbildning (AIL) föreslås förlängas till och med 2030 och regeringsuppdraget Vidareytbildning av lärare och förskollärare (VAL) föreslås att permanentas. Karlstads universitet har varit en del av VAL sedan starten och det har funnits en viss osäkerhet kring framtiden för projektet och förslaget bidrar till att peka ut en riktning framåt i frågan.

Samverkan

För att förtydliga lärosätenas gemensamma ansvar för ett fortsatt varierat utbud av lärar- och förskollärarytbildningar föreslås de få ett uppdrag i regleringsbrev att gemensamt planera utbud och dimensionering. I utredningen förs även resonemang om samverkan kring bland annat ämneslärarytbildningens små ämnen. Karlstads universitet har fört diskussioner om samverkan med Göteborgs universitet, Chalmers, Högskolan Borås, Högskolan Jönköping och Högskolan Väst och detta har lett fram till att en avsiktsförklaring har undertecknats. Lärosätena kommer även att behöva samverka med kommuner om lärcentrum så att lärar- och förskollärarytbildning kan ges där. Utredningen motiverar detta med att det är angeläget för att utbildningarna ska kunna ges i hela landet.

Utredningen ser det som särskilt viktigt att yrkesverksamma lärare och förskollärare ges en större roll inom förskolläraryt- och lärarytbildningarna, inte minst inom ämnesdidaktik och metodik, för att utbildningarna skall utvecklas i önskad riktning. Utredningen vill understryka vikten av åtgärder som gör det möjligt att förena anställningar mellan högskola och skola.

Utveckling av innehåll i utbildningarna

I utredningen föreslås att den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) skall minskas med 15hp för att ge plats för ytterligare ämnesstudier och ämnesdidaktiska studier.

- I förskollärarytbildningen ska det förskolepedagogiska området utökas med 15 hp. Förskollärarytstudenter ska få mer undervisning om grundläggande läsinlärning, matematikutveckling, språkutvecklande arbetssätt och ledarskap.
- I grundlärarytbildningen med inriktning mot fritidshem ska det fritidspedagogiska området öka med 15 hp. Poängutrymmet bör användas för kurser i språkutvecklande arbetssätt, i grundläggande läs- och skrivinlärning och i matematikinlärning.
- I grundlärarytbildningen med inriktning mot F-3 samt årskurs 4-6 ska studierna i svenska utökas från dagens 30 hp till 37,5 hp och en större del av poängutrymmet skall användas till moment med fokus på läs- och skrivinlärning respektive läs- och skrivutveckling.
- I ämneslärarytbildningen föreslås att poängutrymmet skall användas till ett ökat fokus på ämnes- och ämnesdidaktiska studier.
- I yrkeslärarytbildningen ska de ämnesdidaktiska studierna inom yrkesämnena öka med 15 hp.

För att ge plats för ovanstående föreslår utredningen att UVK ska omfatta 45 hp istället för dagens 60 hp. Det som tas bort är exempelvis läroplansteori, skolhistoria och vetenskaplig metod. Samtidigt föreslås att kognitionsvetenskap med relevans för lärarytbildningarna får ett ökat fokus genom tre nya examensmål.

Utredningen föreslår även att KPU 90 förändras till att innehålla 45 hp UVK, 15 hp ämnesstudier och ämnesdidaktiska studier samt 30 hp VFU.

Som en konsekvens av det uppdaterade innehållet i UVK föreslås att även de nya kortare KPU för den som har en akademisk examen – KPU 60 mot en ämneslärarexamen och KPU 75 mot en grundlärarexamen – får ett något förändrat UVK-innehåll.

Examensmål

Utredningens föreslagna examensmål är färre än de nuvarande: minskningen är som mest sju mål för ämneslärarutbildningen och som minst två mål för förskollärarytbildningen. En del av minskningen uppnås genom att några av de tidigare lärandemålen slås ihop och får något ändrade skrivningar. Utredningen menar att detta skall ge lärosätena ett större handlingsutrymme.

Kvalitetsförstärkning för lärarutbildningarna

För att det ska vara möjligt att stärka ämnesstudierna och de ämnesdidaktiska studierna enligt utredningens förslag, föreslår utredningen att det införs särskilda högre ersättningsbelopp för kurser inom lärarutbildningen. Detta blir möjligt genom att universitet och högskolor inte får ett sänkt takbelopp som en konsekvens av ett lägre studentantal. Dessa medel föreslås användas till ett successivt högre ersättningsbelopp för kurser inom lärarutbildningen, så att de 2029/30 uppgår till 50 687 kronor per HST och 40 531 kronor per HPR för HS-området. Motsvarande belopp för NT-området föreslås vara 70 575 kronor respektive 58 756 kronor. Från och med 2027/28 justeras ersättningsbeloppen för utbildningsområdet Undervisning, så att de motsvarar ersättningsbeloppen inom HS-området. Slutsatsen av förslaget är att det handlar om en omfördelning inom befintlig anslagsram eftersom det skall rymmas inom takbeloppet.

Fortsatt arbete

Sammanfattningsvis kan konstateras att många av utredningens förslag ligger väl i linje med det arbete som bedrivs vid lärarutbildningen på Karlstads universitet. Exempel på detta är samarbete med kommunala lärcentra kring utbildning av grundlärare för förskoleklass och årskurs 1-3 samt förskollärarytbildningen. Detta samarbete har pågått sedan slutet på 1990-talet. Ett annat exempel är att det ämnesdidaktiska perspektivet har en stark ställning både inom all grundutbildning från förskola till gymnasieskola och inom forskningen. Vidare finns ett betydande fokus på grundläggande språkutveckling samt läs- och skrivinläring i förskolläraryt- och grundlärarutbildningen.

Karlstads universitet har sedan ett stort antal år en samverkansmodell, Värmlandsmodellen. Modellen innebär att anställda inom förskola och skola inom ramen för sin anställning hos huvudmannen även undervisar inom lärarutbildningens kurser för att stärka kopplingen mellan teori och praktik.

När det gäller den föreslagna utökningen av kognitionsvetenskap inom lärarutbildningarna kan detta komma att kräva samverkan med vetenskapsområden som i dagsläget inte är involverade i lärarutbildningen.

Utredningens förslagna innehåll skulle leda till en översyn av programmens struktur och det kommer att krävas ett omfattande arbete för att hantera stoffträngseln som blir ett resultat av att det tillförts områden men att det inte i motsvarande grad tagits bort innehåll i examensmålen.

Utredningen föreslår att författningsändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2027. En förutsättning är att regeringen fattar beslut senast vid årsskiftet 2025/26. Om det inte är möjligt kan ikraftträdandet behöva skjutas upp. Ändringarna i tillträdesbestämmelserna föreslås gälla utbildning som startar efter den 15 augusti 2027.

Läroarutbildningsnämnden bedömer att den föreslagna tidsplanen ger rimlig tid för implementering av de föreslagna ändringarna av utbildningen under förutsättning att beslut fattas i enlighet med den tidsplan som utredaren redogör för.

En tidsplan för arbetet med att hantera uppdragen som föreslås i utredningen kommer att utarbetas och dialogiseras i olika konstellationer i syfte att erhålla en bred förankring av den fortsatta processen.

Utredningen i sin helhet kan laddas ner från regeringens hemsida
[Ämneskunskaper och lärarskicklighet - Regeringen.se](#)

Här finns även det presentationsmaterial som användes vid presskonferensen att ladda ner
[PowerPoint-presentation](#)